

Sig. Bohemica

Sig. voor de Tsjechische
en Slowaakse Landgenoten

ZPRAVODAJ APRIL 1996 NR. 33

Duben

*O svatém Jiří
vylézají z díry hadi a štíři*

*****

STICHTING BOHEMICA
POSTBUS 43535
2504 AM DEN HAAG

BANKRELATIE:

POSTBANK
Gironr. 62 17 730

TELEFOONNR.:

070 - 329 59 90
070 - 365 84 66

FAXNR.

070 - 329 24 00

*****

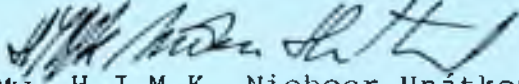
Aan alle landgenoten en donateurs,
die hebben een bijdrage gestuurd.

Wij willen U graag bedanken voor Uw bijdragen, waardoor het ons
mogelijk is gemaakt om ons blad "Zpravodaj" uit te geven en nieuwe
activiteiten te organiseren.

Nogmaals onze oprechte dank daarvoor,

met een vriendelijke groet

namens het Bestuur van Bohemica

Mw. H.J.M.K. Nieboer Hnátková
(voorzitter)

Aan de leden en vrienden van BOHEMICA

**Wilt U in onze krant BOHEMICA adverteren? Deze krant komt 6 x per jaar uit.
De prijzen zijn als volgt:**

**Hele pagina: fl. 100.- per plaatsing
1/2 pagina : fl. 60.- per plaatsing
1/4 pagina: fl. 40.- per plaatsing**

Uw advertentie of reclame text kan gestuurd worden naar :

**Stichting BOHEMICA
Postbus 435 35
2504 AD Den Haag**

Do Parlamentu chce dvacet stran

Volby jsou v dohledu

Přípravy na volby začaly i administrativně. S koncem března skončila pro strany, které se chtějí voleb zúčastnit, lhůta na předložení kandidátních listin. Ačkoli se obecně očekávalo, že dojde k redukci jejich počtu, předložilo kandidátky 20 stran. Rada z nich je naprosto neznámých, jako např. Česká pravice či Právý blok a Nezávislí. Ale i z těch, o nichž bylo v průběhu doby cosi slyšet, je podle preferencí bez naděje, že by mohly uspět.

Kolik kandidátek volič do ruky opravdu dostane, se teprve uvidí. Předpokladem pro účast ve volbách je totiž složení kauce 200 tisíc korun za kandidátku v každém z osmi krajů, což představuje úctyhodnou celkovou sumu 1,6 milionů. Těm stranám, které dosáhnou alespoň 3% hlasů, bude kauce vrácena, ostatní propadnou. Některé malé strany podaly protest k Ústavnímu soudu, že to omezuje možnost občanů získat zastoupení v parlamentě. Pravděpodobnost, že by Ústavní soud protestu vyhověl, je spíše menší než větší. A tak lze předpokládat, že některé ze stran, které kandidátky podaly, nebudou mít na zaplacení kauce a z volebního klání do datečně vypadnou.

Všechny strany, včetně vládních, jsou přitom zadluženy v částkách mnoha desítek milionů. Mohou však očekávat, že jim banky půjčí jak na složení kauce, tak na náklady voleb. Za každý odevzdaný hlas totiž strana dostane 90 korun. A tak zejména těm, u nichž se předpokládá větší zisk hlasů, ještě něco zbyde na uplacení dluhů, ale malé strany jsou bez naděje, že by jim některá banka půjčila.

Kolik stran má šanci?

Z dvacítky stran, které mají ambice, jich však podle dosavadních výzkumů preferencí má sotva třetina šanci se do parlamentu dostat. Za nesporné členy budoucího parlamentu je

možné považovat vládní strany ODS, ODA a lidovce, dále ČSSD, KSČM, s velkou pravděpodobností také Sládkovy republikány a s menší pravděpodobností Levý blok. V poli poražených se velmi pravděpodobně ocitne sloučená strana Svobodní demokraté - Liberální strana národně sociální, které se nedaří dostat se do významnější blízkosti potřebných 5%.

Výzkumem preferencí se zabývá několik agentur a protože používají poněkud odlišné metody, jsou odlišné i jejich výsledky. V zásadě však jejich výsledky ukazují, že vítězem bude Občanská demokratická strana V. Klause. Udrží se i nadále stabilní náskok kolem 8% před opoziční Českou sociální demokracií. Její předseda Miloš Zeman sice před rokem ohlásil, že jeho strana vstoupí do Stranové akademie, sídla vlády, hlavním vchodem, ale tomu dnes už jistě nevěří ani sám, i když vede velmi intenzivní volební kampaň, při níž objíždí ve speciálně upraveném autobuse města i vesnice.

Velká tlačnice je o třetí místo. Předseda lidovců Josef Lux si zejména v posledních měsících získal ve veřejnosti respekt nejen svou věcnou argumentací, ale také rozhodností, s níž vystupuje proti tendenci ODS uplatňovat svou rozhodující pozici. Ačkoli deklaruje lidovou stranu jako konzervativní a pravicovou, stále silněji akcentuje přívlastek „sociálně“ ke Klausově „tržnímu hospodářství“. Preferenze Lidové strany jsou v jednotlivých krajích velmi rozdílné. V severních Čechách je to jen několik málo procent, její baštou je jižní Morava. Kádr jejich voličů tvoří starší generace se spíše nižším vzděláním.

V preferencích se na Lidovou stranu nyní dotahuje Občanská demokratická aliance, která překonala pokles, jenž zaznamenala po aféře s Bezpečnostní a informační službou. Preferují ji městští voliči středního věku se

středním a vyšším vzděláním, chybí jí však voliči v malých místech. Třetí stranou, která se pohybuje těsně pod hranicí 10% jsou komunisté. Proti minulým volbám, z nichž vyšli jako druhá nejsilnější strana, zaznamenali pravděpodobně ztrátu. Zda bude tak velká, jak naznačují současné preference, je otázka. Zatím vždy byly jejich volební výsledky podstatně lepší, než jim výzkumy předpovídaly. Jejich voliči totiž při výzkumech často zamlčují, že je budou volit.

Dvě strany na samé hranici 5%

Šestou stranou, která se velmi pravděpodobně do parlamentu dostane, je ta, kterou by tam všichni ostatní nejrady neviděli, Sládkovi republikáni. Ještě v létě se pohybovali pod hranicí 5%, ale nyní ji bezpečně překonávají. M. Sládek dokonce v posledním televizním vystoupení s jemu vlastním arogantním sebevědomím prohlásil, že bude příštím předsedou menšinové vlády.

U hranice 5% se pohybuje také Levý blok. Zdeněk Mlynář, který byl zvolen jejím čestným předsedou, jí svým jménem dodal potřebné důvěryhodnosti, takže se odpíchla od dřívějších 1-2% preferencí a má odpočátku roku vzestupnou tendenci. Přispěla k tomu ale i její věcná, fundovaná a demagogie prostá politika. Hledá své voliče především mezi bývalými členy KSČ, kteří se s ideologií této strany skutečně rozešli na rozdíl od KSČM, která se stále zřetelněji k politickým postulátům KSČ přiklání. Levý blok by mohl sehrát oslabením KSČM důležitou roli a mohl by v pozdější budoucnosti aspirovat na to stát se jako skutečně demokratická síla součástí nějaké koalice.

Jak bude vypadat budoucí vláda?

Všichni političti augurové předpovídají, že budoucí vláda bude pokračováním dosavadní

koalice. Poté, co M. Zeman členy této koalice označil za „bandu gaučérů“ je dost těžko představitelné, že by některý z jejích členů byl ochoten si s ním jako s partnerem zadat. Ale protože v politice je všechno možné, snaží se V. Klaus si partnerství svých současných partnerů zajistit i na další čtyři roky. Letos poprvé osobně navštívil nejvyšší gremium ODA a vyjádřil tam naději v budoucí spolupráci. Na uštěpačnou poznámku předsedy ODA Jana Kalvody, že jeho strana bude i v nové vládě „zlobit“ reagoval smířlivě, že si na to zvykl a nedovedl by bez toho snad ani žít.

Poněkud vážnější je poměr ODS a Lidové strany. Ta hlasitě zdůrazňuje, že pro odpor ODS nebyly některé části vládního programu splněny. V posledních dnech se situace vyostřila také v otázce ombudsmana: Lidová strana je pro jeho zřízení, ODS zuby nehty proti. Ministr vnitra Jan Ruml Lidovou stranu napadl, že tím chce oslabit nejsilnější stranu. A Luxova odpověď zněla: Je to přesně tak. Lux (za slabší asistence Kalvody) Klausovi vytýká, že jeho strana má ve vládě většinu a jedná bez ohledu na své koaliční partnery. Počíná si tedy, řekl Lux, jak kdyby měla 51% a přitom má za sebou jen přes 30% voličů.

Je to sice poněkud podivné chápání volebních výsledků, ale při aroganci moci, kterou mnozí ODS předhazují, je to pochopitelné. Lux však nemá mimo koalice s ODS a ODA jinou většinovou alternativu. I když se vyrovnal s úskalími, jako představuje spojení se Zemanem vedenou ČSSD, těžko by mohl počítat se spoluúčastí ODA a i tak není dnes zdaleka jisté, zda tyto tři strany dosáhnou ve volbách potřebnou parlamentní většinu. A tak jsou Luxovy námitky proti dominanci ODS spíše jen vytvářením výhodné startovní pozice pro budoucí koaliční jednání. *pj*

Podľa správy ministerstva zahraničných vecí o SR

USA znepokojuje odklon od demokratických princípov

Vláda SR vo všeobecnosti dodržiava väčšinu ľudských práv svojich občanov, ale objavili sa znepokojujúce trendy odklonu od demokratických princípov. Konštatovala to o Slovensku Správa o ľudských právach v roku 1995, ktorú počiatočkom marca uverejnilo Ministerstvo zahraničných vecí USA.

Právo zmeniť vládu

Amerických pozorovateľov znepokojilo, že „množstvo akcií, zameraných na konsolidáciu vládnej moci prebiehalo spôsobom, ktorý zo všeobecného hľadiska podnietil obavy o budúcnosť pluralizmu, delenia moci a celkového demokratického vývoja“. V správe to konštatujú v časti hodnotiacej stav politických práv, najmä práva občanov zmeniť vládu. Spomínajú najmä výmenu stoviek štátnych zamestnancov na celoštátnej i miestnej úrovni, znižovanie právomocí prezidenta SR, symbolickú účasť opozičných predstaviteľov v kontrolných a dozorných orgánoch.

Za zjavné zneužitie vládnej moci na politické ciele označuje správa policajnú akciu, keď „začala vypočúvať takmer 15 tisíc ľudí, ktorí podpísali petičné hácky Demokratickej únie. V niektorých prípadoch polícia údajne tiež kládla otázky týmto občanom aj v súvislosti s ich politickými názormi a hrozila im postihy, ako napríklad stratou penzie, ak potvrdia pravosť svých podpisov.“

Ochrana pred zlým zaobchádzaním a svoľovnými zásahmi

Hoci Ústava SR takéto postupy zakazuje, správa uvádza príklady mučenia a krutého zaobchádzania. „Počas násilného zavlečenia do Rakúska, na ktorom sa údajne podieľali príslušníci SIS, bol prezidentov syn mu-

čený. Na začiatku SIS odmietala vypočúvanie ich príslušníkov a obvinila policajných vyšetrovateľov z nezákonnosti. Hlavný policajný vyšetrovateľ pod nátlakom odstúpil, ďalší bol z prípadu odvolaný, rovnako ako ich nadriadený.“

Správa spomína aj fyzické napadnutie opozičného novinára, vyšetrujúceho zavlečenie syna prezidenta, ako aj jedného z opozičných politikov.

Za klasickú ukážku svoľovných policajných zásahov označilo Ministerstvo zahraničia USA prehliadku diecézneho sídla biskupa Rudolfa Baláža, predsedu Konferencie biskupov Slovenska krátko potom, čo vyslovil podporu prezidentovi Kováčovi. „Podľa polície bol biskup Baláž zapletený do nezákonného predaja umeleckých diel, ktoré boli na zozname národných pamiatok. Vedúci biskupskej kancelárie poprel toto obvinenie a vyhlásil, že vláda mala za cieľ zdiskreditovať biskupa Baláža.“

Sloboda slova a tlače

Podľa amerických analytikov vláda SR vo všeobecnosti zaručuje slobodu informácií a slobody prejavu. Avšak „početní jednotlivci uviedli, že už nemajú pocit, že môžu otvorene kritizovať vládu bez obáv z nejakých možných následkov. Použitie polície pri vyšetrovaní podpisov petičných háčkov DU, zavlečenie prezidentovho syna, zbitie opozičného politika a novinára, a rozsiahle odvolávanie úradníkov z politických dôvodov prispeli k atmosfére zastrasovania. Rovnako ako k tomu prispelo verejné spochybnenie vlastníctva občanov, ktorí sa kriticky vyjadrili k vývoju na Slovensku. Aprílový návrh novelizácie Trestného zákona, ktorý by dovoľoval trestne stíhať rozširovanie falšných informácií,

poškodujúcich záujmy SR, prispel k obavám občanov vyjadrovať slobodne svoj názor, (parlament návrh novely Trestného zákona medzitým prijal, pozn. red.).

Elektronické médiá v štátnom vlastníctve sú navyše podľa mienky amerických po-

zorovateľov spolitizované. „Rôznosť názorov, politické spravodajstvo a objektivita správ a dokumentárnych programov v Slovenskej televízii výrazne poklesli, čo je znepokojujúci trend, pretože odhadovaných 84% obyvateľov sleduje televíziu.“

Mečiar znovu predsedom HZDS

Na republikovom sněmu Hnutí za demokratické Slovensko byl všemi 223 delegáty na další dva roky jednomyslně opět zvolen předsedou V. Mečiar. Ohlásil, že HZDS se přemění na stranu a vypracuje „nový program rozvoje slovenské společnosti do roku 2015 až 2020.“ Oznámil také, že je připravována změna volebního zákona. Otázkou je, zda by měl být většinový či kombinovaný. Obojí by posílilo pozici nejsilnější strany, ale také pozici maďarských stran na jižním Slovensku a za jistých okolností vyřadilo opoziční strany z parlamentu.

Mečiar také ohlásil, že bylo dost konfrontace a že je nutné přejít ke kooperaci, ale hned dodal, že „pokud by měla pokračovat konfrontace, jsme připraveni na ni odpovědět.“ Nejmilitantnější skupinou jsou podle něho křesťanští demokraté.

Mečiar se také dotkl svého druhého pádu v březnu 1994, které HZDS označuje jako ústavní krizi: „Veřejnost o tom ještě neví, ale nám je to v podstatě jasné. Nevíme jenom, kdo a jakou částkou to financoval. Je nepochybné, že březen 1994 byl dlouhodobě připravovanou akcí za účasti více subjektů včetně prezidenta.“

Procesy ve SR na obzoru?

Za začátek politických procesů na Slovensku označil místopředseda opozičního Křesťansko demokratického hnutí Ivan Šimko oznámení ministra vnitra Hudečka o trestním podání na poslance L. Pittnera a novináře Petera Tótha. Oba opakovaně prohlásili únos prezidentova syna za akci SIS a Tóth o tom zveřejnil několik materiálů.

„Je to jasný důkaz, že vláda po nabytí účinnosti novely trestního zákona nebude váhat použít jeho ustanovení proti komukoli, kdo ji bude kritizovat,“ prohlásil Šimko. Podle novely lze trestně stíhat osoby, kterým bude prokázáno, že vědomým šířením nepravdivých a zavádějících informací o své vlasti poškozují zájmy státu a přispívají k rozvratu. Sazba za taktoděinovaný trestný čin se pohybuje mezi třemi až šesti lety.

Slovenský ministr vnitra Jozef Liščák při své návštěvě ve Vídni naopak ujišťoval, že ani v budoucnosti nebudou na Slovensku žádní političtí vězni. Nutnost přijetí novely odůvodnil tím, že Slovensko jako mladý stát je mnohem zranitelnější než jiné země.

Premiér Mečiar těsně před přijetím novely prohlásil: „Nechceme vládnout pomocí polície, ale republiku si již rozvracet nedáme.“ To vystihuje podstatu věci daleko konkrétněji. Jsou to tatáž slova, která kdysi použil Klement Gottwald. Ostatně ani za komunistického režimu nebyli podle oficiální verze v republice žádní „političtí vězni.“

První návštěva britské královny v Praze

Královna a Ďula

Britský královský pár navštívil v posledních dnech března ČR. Byla to pastva především pro novináře, kteří už dopředu vyšťourali, že dcera anglického monarchy Jakuba Alžběta byla jako manželka zemskými stavy zvoleného Fridricha Falckého první českou královnou, i když jen několik měsíců. Jejich dcera Sofie se provdala za Ernesta Augusta, z jejichž manželství vzešel Jiří První, který byl vnukem českého „Zimního krále“. To vedlo Lidové noviny k patetickému závěru jejich úvodníku: „Vítejte u nás, dědičko svobodně zvoleného českého krále, a tedy i odvěkého českého zápasu o svobodu svědomí!“

Královna, která přicestovala do ČR z Polska, měla, jak jsme se dozvěděli z tisku, po dobu návštěvy k dispozici dva Rolls Royce, modré a černé barvy, jeden byl dovezen z Británie, druhý zapůjčen od zastoupení firmy v Praze. Na slavnostní večeři, pořádané na Hradě, byla hlavním chodem česká svičková. Večeře se zúčastnilo 250 hostů, což prý byl hradní rekord.

Královna se v Praze prošla do poloviny Karlova mostu, pozdravila se s obyvatelstvem, na závěr se zašla podívat – jak jinak – na orloj. Přišla s královskou přesností 4 minuty před apoštoly, takže mechanik, který byl připraven vrátit orloj (a apoštoly) zpět, kdyby to nestihla, nemusel zasahovat. Praha se jí moc líbila, sdělil V. Havel obecnému lidu.

Navštívila také Brno, kde se chtěla seznámit s tím, jak obyčejná rodina žije. Zda se seznámila, tisk nezaznamenal. Zaznamenal však, že se den předtím na všech sloupech ve středu města objevily plakáty se Sládkovými portréty, takže plakáty, které vítaly královnu, se ocitly v očívidně menšině. V noci to úřady musely napravovat.

Moravští národovci královninu návštěvu Brna interpretovali jako úspěch dopisu, který nedávno rozeslali hlavám předních států a parlamentům a v němž upozorňovali, že Morava je „utlačována“. Philip si místo Brna prohlédl hřebčinec v Klad-rubech a Kutnou Horu.

Vedle politických prominentů se královna seznámila také s Ďulou, což je fenka V. Havla, který setkání vpravdělně nedělní relaci Hovory z Lán vylíčil takto:

„Ďula sice, pravda, neudělala pukrle, možná nepocítovala tu míru respektu, kterou pocítujeme my ke královně, ale v každém případě se k ní přitulila a královna ji pohladila. Byl by to nepochybně stín na naší návštěvě, kdyby ji Ďula rafla. Nerafla ji, nepochybně proto, že okamžitě pochopila, že její Veličenstvo má dobrý vztah ke psům.“

Ledva královna odletěla, objevil se na návštěvě stín. Prohládko se totiž, že Angličané chtěli, aby královna pronesla svůj projev před parlamentem. Předseda parlamentu, M. Uhde však vyjádřil pochybnosti, zda by ji přišel vyslechnout důstojný počet poslanců a dodal, že v Čechách není obvyklé, aby představitelé cizích států mluvili před parlamentním fórem. Proto z řeči před parlamentem sešlo. Uhde své faktické odmítnutí vysvětloval po odletu královny tím, že poslanci už jsou v terénu na volebních projevech a že mají ještě k tomu náročný pracovní program v parlamentě samém. Stál se terčem kritiky nejen ostatních stran, ale i z řad vlastní strany, že rozhodl svědomě bez toho, že by se poradil s předsedy parlamentních klubů.

Masová stávka zdravotníků

Koncem března uspořádali zdravotníci, lékaři a zdravotnický personál, zatím nejmasovější protestní demonstraci protipolitice vlády. V Praze se shromáždění zúčastnilo přes 16 tisíc lidí a v různých formách se na stávce podílela velká většina ze hruba 200 nemocnic, které omezily provoz na „vikendový“, tj. přijímatelný jen akutní případy.

Lékaři se usnesli uspořádat další stávku 15. května, tedy v době zahájení volební kampaně. Předseda Lékařského odborového klubu dr. David Rath, který inspiroval stávky lékařů, se stal vedoucím kandidátem Svobodných demokratů. Liberální strany národně sociální ve východočeském kraji.

ČR nejen do EU, také do NATO

Prakticky všechny politické strany podporují úsilí o přijetí ČR nejen do Evropské unie, ale také do NATO. Zatímco jsou vědomy, že vstup do EU není krátkodobá záležitost, usilují o to, aby do NATO byla ČR přijata co nejdříve. ČSSD dokonce krátkou dobu vyhlášovala, že by o této otázce nemuselo být ani uspořádáno referendum.

Proti vstupu do NATO je pouze Levý blok a KSČM. Pokud jde o rozmístění jaderných zbraní na území ČR, vyslovuje s ním většina politiků souhlas. Proti vstupu nejen ČR, ale i dalších postkomunistických zemí (především Polska a Maďarska) se velmi kategoricky vyslovuje Rusko, které prohlašuje, že nepřipustí, aby vliv NATO sahal až na jeho hranice.

Koncem března se americký ministr zahraničí Warren Christopher sešel v Praze s představiteli 12 uchazečů o členství v NATO. Podle tisku ve své přednášce dal najevo, že USA neustoupily od svého záměru rozšířit NATO na východ. Z Prahy odcestoval Christopher do Moskvy, kde se však Jelcin nedvoj-naněně proti tomu vyslovil.

Ačkoli politici a diplomati v poslední době stupňují své úsilí o přijetí ČR do NATO, mezi lidmi tento krok podle výzkumů veřejného mínění ztrácí podporu. Při březnovém výzkumu se 54% vyslovilo proti, 46% pro. Před rokem byl poměr opačný.

Ruml chce zakázat Štěpánovce

Ministr vnitra Jan Ruml podal vládě návrh na rozpuštění Strany československých komunistů, jejímž generálním tajemníkem je někdejší krajský tajemník v Praze Miroslav Štěpán. O rozpuštění by měl rozhodnout Nejvyšší soud a odůvodnit ho mj. porušováním tzv. protikomunistického zákona. Podle Rumla Strana československých komunistů prokázala, že není nově zaregistrovanou stranou, ale nástupnickou organizací po zaniklé KSČ.

Konkrétním důvodem by měla být pasáž nedávno schváleného volebního programu, v níž se mj. uvádí: „KSČ navazuje na pokrokovou tradici našeho národa, na KSČ, na její politický, ideový, morální základ. Jestliže se Vám v minulosti dařilo lépe, bylo to zásluhou KSČ a lidu Československa, který ji podporoval. Proto je třeba vrátit šance straně a lidem, kteří si socialistickou myšlenku a realitu předlistopadového období stále víc připomínají.“

Vláda Rumlův návrh dosud neprojednala, ačkoli mezitím několikrát zasedala. Pravděpodobně se rozhodnutí o návrhu vyhne, protože by zásahem proti KSČ a Štěpánovi z nich vytvořila pronásledované mučedníky za jejich přesvědčení.

Bratislava přestane být hlavním městem SR?

Přijatý zákon o územním členění Slovenska uvádí Bratislavu jako okres, ačkoli měla dosud samostatný status a vedle toho byl okres Bratislava-vidiek. Odborníci z toho usuzují, že je to pokračováním tlaku vládních stran, která usilují o oslabení pozice hlavního města s tím, že chtějí postupně centrum státu přesunout na střední Slovensko do Banské Bystrice.

Bratislava, kde se v posledních volbách silně prosadili představitelé opozice, čelí vládním ústkům už přes rok. Město nedostává dotace na hromadnou dopravu, úklid odpadků, údržbu komunikací atd.

Finančně oslabené město letos téměř zkolabovalo po návalech sněhu, který neměl kdo odklízet. Bratislavský primátor se přitom ve chvílích, kdy bylo nejhůř, osobně postavil do čela skupiny magistrátních úředníků a několik nocí odklízel sněh.

V kontrastu s finančně strádající Bratislavou je investiční boom v Banské Bystrici nebo

Žilině, kde s penězi problémy nemají. Nad Žilinou, kde vládne primátor Ján Sota, předseda SNS, se například bude stavět obrovský památník ve tvaru slovenského dvojkríže, jehož cena přesáhne půl miliardy korun. „V New Yorku mají sochu Svobody, my budeme mít dvojkríž,“ říká Sota, jehož město má mnoho kilometrů nových trolejových tratí, rekonstruované centrum a hlavně přízeň vlády.

Ještě větší ambice má Banská Bystrica, kde se místní radní vážně zabývají možností, že jejich město bude v budoucnosti hlavním městem země. Tato myšlenka má vládní podporu a v Banské Bystrici již dnes postupují podle plánu, který by měl v budoucnosti spojit město s 12 km vzdálenou Zvolenou. Úmto plánem se v minulosti zabývaly i komunistické vlády a tato myšlenka se dnes zřejmě oživuje. Bratislava, kde žije několik národností, se totiž u některých Slováků nikdy nezapsala jako typicky slovenské město.

podnikat v roce 1992. Do roku 1994 Němci na Slovensku investovali asi 130 DM. Investice v tomto roku dosáhnou pravděpodobně 50 mil. DM.

Baťa už aj na Slovensku

Do leta by mala byť v Bratislave otvorená vôbec prvá predajňa obuvirenomovanej firmy Baťa na Slovensku. Umožní to zmluva, ktorú podpísali v marci v Bratislave.

Predajňa Baťa by mala byť na Námestí SNP. V priebehu roka majú nasledovať ďalšie 2-3 predajne. Osemdesiatdvaročný Tomáš Baťa, syn zakladateľa firmy, prišiel do Bratislavy na bleskovú návštevu z Viedne, odkiaľ vzápätí odletel ako člen kanadskej delegácie do Prahy. Počas návštevy v Bratislave sa stretol aj s prezidentom Michalom Kováčom.

Podvodník "s charakterem"

Počátkem března oznámila v tisku investiční společnost Futurum, že je bez peněz a že proto nemůže vkladatelům vyplátní slíbené 25% úročení jejich vkladu, ani vklady vrátit. Majitel firmy Alim Karmov veřejně ohlásil, že v reklamní kampani lhal a vylákal tak na lidech více než 200 milionů korun. Současně klienty společnosti požádal o odklad splátky s tím, že má podnikatelský plán, jak peníze vydělat a vyzval je, aby mu svěřili další peníze.

Ještě komičtější je postoj policie. Podle náměstka policejního prezidenta Jana Zá-

torského policie důkazy k trestnímu stíhání nemá. To, že Karmov označuje své jednání za podvodné ještě neznamená, že se dopustil podvodu podle trestního řádu. U trestného činu podvodu se podle něho musí prokázat úmysl a Karmov netvrdí, že nezaplátí, pouze žádá o odklad platby.

Podobně jako Karmov sliboval vysoké úročení vkladů loni ředitel společnosti VK Invest Viktor Volf. Ten však neměl vůbec bankovní licenci. Společnost rozpustil a zmizel. Od 600 lidí vylákal téměř 38 milionů.

Nová slovenská televize

Od 31. srpna začne vysílat nová slovenská televizní stanice, Markíza. Jejím vlastníkem je z poloviny investor pražské soukromé televize Nova, americká společnost CME a nová televize má být také kopii Novy, která má na Slovensku statisíce diváků.

Režisér Ondrej Šulaj a herec Marián Labuda, čerství nositelé Českého lva za koprodukční snímek Zahrada, jehož uvedení ve Vídni připravujeme, už pro tuto stanici začli natáčet seriál s názvem Silván ročník 1996. Nebude stejný jako seriál Nováci, který uvádí Nova, ale má mít

stejně poslání: bavit lidi. Kromě Labudy by se v seriálu v něm měla objevit nová slovenská nebo česká filmová osobnost.

S výjimkou Novy nebude mít podle odborníků Markíza na Slovensku konkurenci. Dosavadní jediná slovenská komerční televize VTV se totiž rok od zahájení vysílání výrazněji neprosadila. Kvůli politickým tlakům zmizely z její obrazovky populární satirické osobnosti a nedávno se veřejnost dozvěděla, že redakce zpravodajství VTV podléhá důrazné cenzuře vedení.

Vsetín opět mistrem

Když se před dvěma roky do hokejové extraligy proboujvali hokejisté z třicetitisícového Vsetína, považovali to mnozí odborníci za „jednorocní návštěvu“. Mužstvo však hned v prvním roce vyhrálo mistrovský titul. Že nešlo o náhodu dokázalo letos, když ve finále play-off jasně porazilo Litvínov a získalo mistrovský titul podruhé.

VW na Slovensku rozšiřuje

Nemecká automobilka Volkswagen mieni začiatkom mája spustiť výrobu elektrických systémov pre automobily vo svojej druhej slovenskej továrni v Nitre. Celková investícia do závodu dosiahne okolo 180 milionov korún a ponábehu na plnú kapacitu zamestná 1200 ľudí.

VW začal na Slovensku

Schindlera ve Svitavách nechťejí.

Přestože Oscar Schindler – rodák ze Svitav – zachránil před Holocaustem 1200 Židů, nechťejí být Svitavy s jeho jménem spojovány. Přitom město navštěvuje stále víc turistů, o což se jistě zasloužil i mnoha Oscary významný film režiséra Spielberga Schindlerův seznam.

Hned po odhalení Schindlerova památníčku žalovali republikáni starostu města z propagace fašismu. Místní

Týdeník nastartoval protischindlerovskou kampaň. Podle jeho šéfredaktora v zájmu objektivit. Desku památníčku přestřelil neznámý vandal sprejem.

Mnichovská křesťanská nadace nabídla městu Svitavy desku na pamětní desku, ale město na nabídku nereagovalo. Desku nakonec přijala Nadace Josefa Plívy, která ji umístila na chodbě svého nadačního domu na svitavském náměstí.

Rozsudky z Babic nezákonné

Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu v Brně byl proces, ve kterém bylo v padesátých letech odsouzeno k trestu smrti za útok na veřejného činitele odsouzeno sedmosob, nezákonný. Jak soud uvedl, bylo při procesu porušováno právo obviněných na obhajobu. „Předseda senátu přirovnával Babice k Lidicím, ponižoval obžalované duchovní a používal termíny jako „teroristická banda...“ prohlásili soudci. Státní zástupce předložil důkazy, podle kterých návrh na rozsudek schválili nejvyšší představitelé KSČ v čele s KJ. Gottwaldem a R. Slánským. Někteří z odsouzených byli v roce 1990 rehabilitováni a rozsudky nad nimi byly zrušeny. Nynějším rozhodnutím Nejvyššího soudu byl případ přidělen krajskému státnímu zástupci k došetření. Ten může pak odsouzené znovu obžalovat, nebo trestní stíhání zastaví.

Babický případ patří k jedné z nejtemnějších kapitol komunistické justice a kolektivizace vesnice. Jihlavsko tehdy představovalo problémovou oblast. Rolníci odmítali vstoupit do družstev, i když řada z nich byla různě postihována včetně konfiskace majetku a vystěhování z obce. Represe naopak posilovaly odpor proti režimu, mnozí lidé hledali možnosti, jak proti němu bojovat. V této situaci se v Babicích objevil Ladislav Malý, který dával okatě najevo, že je v kontaktu se Západem a tvrdil, že má pověření vytvářet ilegální skupiny odporu proti komunistické moci. V jeho programu byla i likvidacemístních představitelů. 2. července 1951 spolu se třemi muži své skupiny vtrhl do babického školy, kde zasedali funkcionáři místního národního výboru. Skupina tří z nich zastřelila.

Většina z obviněných byla zadržena hned následující den, dva členové byli při policejní akci zastřeleni, L. Malý měl spáchat, obklíčen policisty, sebevraždu a další člen skupiny byl ubit při výslechu. Celé vyšetřování proti čtrnácti obvině-

ným pomahačům skupiny bylo v rekordně krátké době ukončeno už 7. července, o dva dny později byla podána obžaloba a 14. července se konal soud. I další průběh byl neobyčejně rychlý. 1. srpna zamítl Nejvyšší soud odvolání a 3. srpna, měsíc po zatčení, bylo sedm členů skupiny, mezi nimi dva kněží, popraveno. V následujících procesech bylo odsouzeno celkem 78 lidí.

Nezáhadnější postavou případu je L. Malý. Je známo, že bezpečnost tehdy infiltrovala různé skupiny svými agenty, kteří je pak řídili a vyprovokovali k činnosti. L. Malý byl podle tehdejší oficiální verze zastřelen v obilném poli jako západní agent. Podle ohledání, které provedl lékař, však muž, označený policisty jako Malý, nebyl zastřelen, ale spáchal sebevraždu. To tvrdil až do své smrti a po dlouhou dobu mu úřady nedovolily vykonávat lékařskou praxi. Ačkoli řada lidí, s nimiž se stýkal, byla již policií zadržena, Malý ještě nějaký čas zadrženi jakoby zázrakem unikal. To, že byl nakonec zastřelen při policejní akci, si lze vyložit i jakoliquidací agenta provokatéra, který splnil svůj úkol a mohl se stát nepohodným svědkem.

Z poznatků které zatím shromáždili pracovníci Úřadu pro dokumentaci, právě stále zřetelněji vystupuje podezření, že se v babickém případě velmi výrazně angažovala StB, která do obce nasadila své příslušníky, kteří se vydávali za agenty západních rozvědek. Tak událost sama vyprovokovala, aby získala záminku k mnohem osvědčenějšímu postupu proti zemědělcům na Jihlavsku. Nakonec to pro ni byl i vhodný způsob jak je zastrašit a přimět ke vstupu do družstev. Babický případ zatím stále čeká na to, aby byl konečně objasněn ve všech souvislostech. Zda se však ještě nyní, po 45 letech podaří najít a potrestat alespoň některé z těch, kteří k vraždění zřejmě napsali scénář, je těžké říci.

Poslanci na sobě nešetří

Už vloni přijali poslanci zákon, upravující nově jejich příjmy a příjmy ostatních státních zaměstnanců a představitelů. Po volbách bude mít poslanec 31.000 měsíčně a vedle toho pro svého asistenta 19.000 a krytí nákladů na kancelář v obvodu svého zvolení a sekretářku. Premiéroví a předsedovi sněmovny se plat ze současných 49.000 téměř zdvojnásobí na 90.000, podstatně vzrostou také platy ministrů ze současných 32.000 na 59.000. Jen prezident na tom zůstane stejně s platem 112.000 měsíčně.

Jak se nyní ukázalo, měli by po skončení funkčního období dostat také odstupné, a to zhruba ve výši dosavadního čtyřměsíčního platu: pro poslance by to dělalo hrubého 85.000, pro předsedu vlády a sněmovny 246.000. Odstupné by však měli podle přijatého zákona dostat všichni, tedy i ti, kteří byli znovu zvoleni, nebo kteří zůstanou ve svých ministerských funkcích. Odhalil to tisk a vyvolalo to samozřejmě velké pobouření ve veřejnosti. Ukázalo se, že proti zákonu hlasovali v podstatě jen poslanci KSČM, všechny ostatní kluby byly až na jednotlivé výjimky pro.

Premiér V. Klaus k tomu prohlásil, že by ho „ani ve snu nenapadlo, že by se odstupné mělo týkat toho, kdo ve funkci zůstane“ s tím, že při podepisování zákona to prostě přehlédl. Pokusil se shodit ostudu na parlament s tím, že ten vládní návrh zákona přepracoval. Poslanci ovšem dokazují, že toto ustanovení vyplývalo z vládního návrhu.

Pod tíhou všeobecné kritiky dal V. Klaus pokyn ministru práce a sociálních věcí, aby připravil novelu zákona.

ČR se zbavila závislosti na ruské ropě

Koncem března byl uveden do provozu nový ropovod z bavorského Vohburgu do Kralup. Tím se ČR zbavila závislosti na dodávkách ruské ropy, při nichž docházelo k výpadkům, takže v některých obdobích stačily její rezervy na pouhých 24 hodin.

Projekt ropovodu se podařilo realizovat v poměrně krátké době. V roce 1992 byla přijata tato varianta proti tzv. „severní“, nabízené kuvajtským konsorciem. Bavorská vláda dokonce přijala zákon, který v extrémních případech umožňuje vyvlastnění pozemků, přes které ropovod vede. Celková náklady projektu činily zhruba 14 miliard korun. Kapacita dosahuje 10 milionů tun ročně, což představuje také dnešní spotřebu.

Anna Masaryková zemřela

Ve věku nedožitých 85 let zemřela v polovině března Anna Masaryková, vnučka T. G. Masaryka. Byla dcerou jeho syna Herberta. Vystudovala historii a dějiny umění na filosofické fakultě Karlovy univerzity. Studovala i ve Francii moderní francouzské umění. Hlavní pozornost věnovala českému umění 19. a 20. století. Od roku 1945 do roku 1970 pracovala v Národní galerii. Je autorkou monografií o Janu Slavičkově, Antonín Slavičkově a Josefu Mařákově.

J. Fištejnovým šéfredaktorem LN

Mnozí z našich čtenářů si vzpomenu na Jefima Fištejna, který do Vídně přišel jako signatář Charty 77 počátkem osmdesátých let. Byl častým návštěvníkem klubových večerů až do doby, než přesídlil do Mnichova, kde byl redaktorem stanice Svoboda. Po roce 1989 s ní přešel do Prahy, spolupracoval však také s televizí, rozhlasem a psal do řady periodik. Nyní byl od 1. dubna jmenován šéfredaktorem Lidových novin.

Azylová země proti své vůli

Před krátkým časem vydal Ludwig-Boltzmann Institut pro dějiny a společnost jako příspěvek k aktuální diskusi o právu na azyl sborník o uprchlících v Rakousku v evropském kontextu od roku 1914. Jednotlivé příspěvky byly předne-

seny na vídeňské univerzitě. Mezi autory jsou také dva členové Kulturního klubu, Vlasta Valešová a Přemysl Janýr, kteří se ve svých příspěvcích zabývali problémy uprchlíků z někdejší ČSSR. Přinášíme z nich zkrácené výtahy.

Vlasta Valešová: Českoslovenští uprchlíci 1968–89

Velká uprchlická vlna v letech 1968–69 byla po odchodu okupačních armád z Rakouska druhým případem tohoto druhu. Maďarští uprchlíci přišli v roce 1956 do Rakouska, z kterého se okupační armády právě stáhly a které se chtělo zahraničněpoliticky profilovat. Českoslováci přišli o 12 let později do země, která měla již své pevné místo v rozdělené Evropě a již v roce 1956 prokázala ochotu přinést oběti. Nebezpečí, že by se sama stala součástí východní Evropy, bylo dávno pryč. Rakousko překonalo hospodářské problémy poválečné doby a prožívalo období hospodářského vzestupu.

Jeden z důvodů, proč českoslovenští uprchlíci nebyli v Rakousku tak vítáni jako kdysi maďarští, byl v rozdílné reakci OSN k oběma uprchlickým vlnám. Při maďarské krizi 1956 přijalo Valné shromáždění OSN usnesení, aby všichni uprchlíci z Maďarska byli považováni za konvenční uprchlíky. Tím přešlo asi 200.000 uprchlíků pod mandát Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky. V případě československých uprchlíků 1968–69 takové usnesení přijato nebylo, takže finanční prostředky Vysokého komisaře byly poskytnuty jen pro ty, kteří požádali o politický azyl. To však udělalo jen málo z nich, většina vyčkávala. Rakousko se obávalo vysokých nákladů a mělo pocit, že bylo ostatními státy ponecháno ve

štychu.

Autorka se ve svém příspěvku nezabývá těmi Českoslováky, kteří se v Rakousku zdržovali jen krátce a pak se do ČSSR vrátili nebo odjeli do jiných zemí. Rakouská azylová politika se jich netýkala. V oficiální rakouské statistice chybějí však nejen tyto osoby. Vnitropolitická a hospodářská situace byla pro uprchlíky tak příznivá, že často nepovažovali za potřebné žádat o politický azyl a tím svůj pobyt právně zajistit. Pracovních příležitostí bylo dost a mnoho uprchlíků si samo našlo práci a žilo v Rakousku s československým pasem.

O přednostech právního statusu uznaného politického uprchlíka měla většina Českoslováků v těchto letech jen málo a mnohdy i chybné informace. Mnozí proto požádali o politický azyl až dlouho po svém příchodu, často po roce či déle. Azyl byl v zásadě poskytnut každému, kdo věrohodně udal důvody pronásledování, které ho přinutily k útěku. Po čistkách a po účasti na protestech nejružnějšího druhu proti sovětské okupaci měli důvodů víc než dost a ty byly rakouskými úřady také uznávány.

Rakousko bylo pro většinu československých emigrantů jen průchozí zemí. Většina z nich cestovala dál, mezi nimi i ti, kteří v Rakousku dostali azyl. Počet těch, kteří skutečně zůstali v Rakousku, je možné najít ve statistických ročenkách v rubrice "uděleno státní občanství", ovšem s 5-ti letým zpožděním.

V letech 1968 až 1970 je počet žadatelů o politický azyl vysoký: 1968 4.176 osob, 1969 6.529 osob, v roce 1970 1.192

osob (v tomto roce byla hranice již uzavřena, takže jde o dodatečné žádosti). Žádost o udělení státního občanství bylo možné podat až po čtyřech letech. To vysvětluje také poměrně vysoký počet udělení občanství od roku 1973, kdy ho dostalo 715 osob, 1974 644 osob, 1975 504 osob. Z těchto čísel vyplývá, že uprchlická vlna byla jen přechodná a že Rakousko nebylo integrací uprchlíků nadměrně zatíženo.

Azylová politika Rakouska měla vůči uprchlíkům z Československa jasné humanitní znaky. Následující příklady jsou pro to charakteristické: v roce 1977, po zveřejnění Charty 77, začalo okamžitě pronásledování jejich signatářů. Hned na první zprávy o tom reagoval spolkový kancléř Kreisky a prohlásil, že Rakousko je ochotno přijmout všechny signatáře, kteří chtějí dobrovolně opustit Československo. V této akci přicestovalo do Rakouska několik set osob, které na rozdíl od ostatních uprchlíků nebyli umístěni v uprchlických táborech, ale přímo ve Vídni, kde jim bylo poskytnuto ubytování a pomoc.

Tento přístup oficiálního Rakouska se ukázal také v případech tzv. humanitární tvrdosti. Byly předmětem jednání při oficiální návštěvě Kreiského v Praze v únoru 1976, během návštěvy ministerského předsedy Štroukala ve Vídni v listopadu 1977 a při různých setkáních politiků obou zemí v těchto letech. Šlo o spojování rodin a návštěvy příbuzných a řešení bolestných případů, kdy se útek podařil rodičům bez dětí a čsl. vláda pak nedovolovala, aby děti své rodiče následovaly. Ve většině případů mělo konse-

kventní zasazování se rakouských politiků úspěch až v polovině 80tých let.

Příliv českých uprchlíků náhle stoupl opět v roce 1979 bez toho, že by vznikla podobná mimořádná politická situace jako v roce 1968. Nebyla to také krátkodobá vlna, nýbrž příliv, který trval až do pádu komunistického režimu. Na počátku 80tých let přišla do Rakouska velká vlna uprchlíků z Polska. Vláda a příslušná úřední místa považovaly za nezbytné zavést restriktivní opatření a zpřísnit azylové řízení. To samozřejmě nepostihlo jen československé uprchlíky. Důvody útěku byly hodnoceny mnohem přísněji než např. u uprchlíků z roku 1968. Počet pozitivně vyřízených žádostí prudce klesl. Bylo to současně také účinné opatření, jak uprchlíky přimět k vystěhování do zámoří. Svým způsobem k tomu přispělo i chování mnoha rakouských úředníků, kteří uprchlíkům dávali najevo, že v Rakousku nejsou vítáni.

Pro odmítnutí žádosti o azyl byly na rozdíl od dřívějších rozhodující také formální nedostatky, které byly do té doby tolerovány. Tak musela být žádost o azyl podána během 14 po příjezdu do Rakouska. Mnozí žadatelé ztroskotali na tom, že o azyl požádali až na zpáteční cestě z dovolené a Rakousko tak mohlo žádost odmítnout s tím, že žadatel měl o azyl požádat v první zemi, do které přijel. Bylo také nemyslitelné zůstat v zemi delší dobu bez žádosti o azyl.

Mnohé a zásadní se od humanitární uprchlické politiky 70-tých let změnilo. K zosúšení situace přispěl stoupající počet uprchlíků a průběh vnitrorakouské diskuse o tom. Pro Českoslováky znamenal pád komunistického režimu v roce 1989 konec politického pronásledování a tím i důvodů k útěku. Současně to však znamenalo, že už nepocítili tvrdost azylového zákonodárství sousední země.

VÝZNAMNÉ DNY A VÝROČÍ

- 1. 3. 1971 zemřel František Hrubín
- 3. 3. 1961 založen krajský spolek Slovánská lípa v Racine v USA
- 5. 3. 1876 narodil se český hudební skladatel Jindřich Jindřich
- 7. 4. 1816 zemřel Karel Václav Ignác Thám, český obrozenecký buditel a zakladatel českého divadelnictví
- 1850 narodil se Tomáš Garrigue Masaryk
- 11. 3. 1976 otevřena sbírka starého českého umění v Jiřském klášteře na Pražském hradě
- 14. 3. 1956 zemřel český herec Rudolf Hrušínský, zakladatel hereckého rodu
- 16. 3. 1901 narodila se operní pěvkyně Marta Krásová
- 1961 zemřel dirigent Václav Tallich
- 17. 3. 1896 narodil se umělecký fotograf Josef Sudek, 100. výročí
- 1931 narodil se Karel Velebný, významný jazzový hudebník
- 18. 3. 1901 narodil se spisovatel Petr Jilemnický
- 1926 jmenována v pořadí osmá československá a druhá úřednická vláda v čele s Janem Černým
- 1976 zemřel český spisovatel Norbert Fryd
- 19. 3. 1896 zahájena přeprava Křižkovy elektrické dráhy z Karlína do Vysočan, 100. výročí
- 22. 3. 1471 zemřel český král Jiří z Poděbrad
- 26. 3. 1936 narodil se Jan Beneš, prozaik a publicista
- 27. 3. 1946 zemřela spisovatelka Gabriela Preissová
- 28. 3. 1592 narodil se J. A. Komenský
- 29. 3. 1941 zemřel nakladatel a knihkupec František Topič
- 31. 3. 1856 v Národním divadle v Praze byla uvedena opera Rusalka Antonína Dvořáka

- 2. 4. 1921 narodil se herec Jiří Adamíra
- 3. 4. 1876 narodil se Tomáš Bata, významný podnikatel
- 4. 4. 1911 narodil se spisovatel Václav Čtvrtek, mj. autor populární knížky pro děti Ferda Mravence
- 6. 4. 1876 narodil se herec Rudolf Deyl st
- 9. 4. 1891 narodil se herec a komik Vlasta Burian
- 11. 4. 1946 Prozatímní národní shromáždění ČR schválilo zákon o přiznání hospodářských a právních úlev krajanům vracejícím se do vlasti
- 12. 4. 1881 narodil se spisovatel a básník Gustav R. Opočenský
- 13. 4. 1796 narodil se Václav Veverka, 200. výročí
- 19. 4. 1941 narodil se politik a ekonom Václav Klaus
- 20. 4. 1891 narodil se sportovní novinář Josef Laufer
- 24. 4. 1936 zemřel dramatik a spisovatel Emil Artur Longen
- 25. 4. 1891 narodil se spisovatel Jaroslav Koudelka, píšící o krajanectví v Americe
- 25. 4. 1896 byl založen v Holandsku v Amsterdamu krajský spolek Komenský, 100. výročí
- 26. 4. 1844 narodil se spisovatel Julius Zeyer (zemřel stejného dne v roce 1901)
- 28. 4. 1911 narodila se operní pěvkyně Mária Eubertová

KRAJANE KRAJANUM

Nezávislé Sdružení Bývalých Československých Vojáků N.S.W. Australia
Czechoslovak Ex-Servicemen's (Independent) Association of N.S.W. Australia

Naše motto: Milovat vlast je dávat pro ni všechno - cest, peníze i život! Nelze o ni jen žvanit.

Č.j. 2066/34-H.T. 4-3-96

Karel Havlíček Borovský.

Stichting Bohemica,
Postbus-43535, 2504 AM'S-Gravenhage
Nederland

4 března 1996

Vážená paní předsedkyně, tajemniku a celý výbor
krajanské organizace BOHEMICA!

Já jsem Vám milá paní předsedkyně slíbil, že Vám pošlu informace o životě Čechů, Slováků a Rusínů, ale pro moje oční potíže které trvají víc než 10 let jsem to nebyl schopen udělat. Pro Vaši informaci Vám posílám několik časopisů jako VĚSTNÍK Sydneyského Sokola, Australské Listy vydávané paní Janou Haberovou, Krajanský list, vydávaný Československým klubem v Queenslandu a Americké Slovo které před lety vydával mjr. Antonín Bartoš, velitel pararoje Clay-Eva na území Protektorát během II svět. války. Naši krajané Česi, Slováci a Rusíni jsou roztroušeni po celé Austrálii, ale většina jich žije v Sydney-NSW, Melbourne Vic. Canberra ACT, Brisbane Queenslandě, Pertu Záp. Austrálie a Adelaidě S/A a Darwinu NT. Početná skupina žije v Newcastlu asi 160km severně od Sydney.

V Holandsku vyšla před mnoha lety kniha p. Barta M, RIjnouta, která je psaná Holandsky a Anglicky 50-50, a pojednává o sestřelení "Wellingtonu" 311 Čs. bombardovací peruté RAF. Stalo se tak po náletu peruté na Berlín, 23 září 1940 v posádce byli tito Čs. letci: por. KILIÁN Václav, čet. KNOTEK František, por. Procházka Zdeněk, npor. TROJÁČEK Karel, rtmistr ZÁBRŽ Arnošt. Tito jmenovaní Čs. letci byli ukříváni holandány, později zajati a posláni do STALAGŮ. Palubní střelec jehož ^{notně} jméno neznam se zastřelil na místě. Bylo by Vám nebo některému členu Bohemiky se pokusit tuto knihu objevit? Byl bych Vám za tuto službu nesmírně vděčný. Pro Vaši informaci Vám zdělují, že spolupracují se Svazem letců v Praze jmenovité s br. předsedou Plk. V. Z. Ing. Josefem Pavlíkem. Svazu jsem věnoval několik knih.

✍

Dne 27 ledna 1996 se dožil svých 99 narozenin br. a doživotní čestný předseda naší organizace, Generálmajor Jan NOVÁK, MBE, TGM, MRS, a narozeniny oslavil v neděli 28 ledna 96 v Československém Country Clubu, Kemps Creek N.S.W. Přítomní byli výbor a členové sdružení, výbor a členové Čs.C.C. Gen. Konzul ing. Josef Sládek s chotí a spousta přátel jako delegace krajského klubu BESEDA z Canbery, kterou přivezl předseda Clubu pan Tony Vincent, dlouholetý starosta Sokola Sydney br. Rudolf Mestek s paní Boženou a čecho-australan Roger Bedřich Juránek, Warrant officer první třídy sloužící v australské Armádě. R. B. Juránek je vnukem vrchního zemskeho rady Antonína Juránka, člena národního odboje skupina "STÍN" operující v rámci OBRANY národa během okupace nacisty.

Dne 23 listopadu 95 přiletěli do Austrálie Čeští plachtaři a rekordmani, bývalý mistr Vladislav Zejda a jeho dcera Hana, mistryně Evropy a rekormanka, která zde před rokem vytvořila nový světový rekord. Na trojúhelníkové trati dlouhé 877 km časem 9 $\frac{1}{2}$ hodiny překonala rekord drženu američankou o 50 km. Pro Vaši informaci přikládám informační léták, který Vám podá více vysvětlení. Je to největší podnik v historii Čs. nebo českého bezmotorového létání. Spolupracuji úzce s tímto projektem a jsem o výsledcích podrobně informován. Nakonec Vám milá paní předsedkyně přeji mnoho úspěchů ve Vaší záslužné práci. Totéž všem Vaším spolupracovníkům někde v Holandsku žije vdova po českém akadem. malíři Zdenku Budínským, se kterým jsem byl dlouhá léta ve spojení. Zdravím Vás všechny a ještě jednou srdečný dík a ozvu se opět jakmile mi trochu zlepší zrak, mezi tím se mějte všichni moe hezky.

Čs. armádě nazdar a letu zdar!

Za výbor sdružení

Hynek Trhлік

Ing. Hynek Trhлік, úř. předseda, TGM, MRS, KP

P.S. Svátky Velikonoční jsou za rohem. Přeji tedy členům a příznivcům "Bohemicy" jakož i celé naší krajské rodině překrásné svátky Velikonoční a dětem radostný mrskut, tak jak to bývalo zvykem v naší rodné vlasti!

Promiňte moje překlepky. H.T.

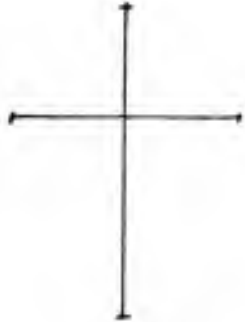
KRAJANSKÝ LIST

D U B E N - 1 9 9 6

REGISTERED BY AUSTRALIAN POST, PRINT POST APPROVAL PP 408225/00018
MĚSÍČNÍK ČESKOSLOVENSKEHO KLUBU V QUEENSLANDU

Velikonoční dny přinesly naší krajanské rodině hned dvě velice smutné zprávy. Navždy nás opustili dva muži téhož jména. Skonali rovněž i téhož dno, t.j. 4. dubna 1996, v místnostech téže nemocnice, z důsledků téže zhoubné a vleklé nemoci.

J i ř í K R A T O C H V Í L

Žil poslední dobou v Morningside a byl věku 54 let. Do Brisbane přesídlil s rodinou před 12 lety - brzy tu získal řadu přátel v Klubu i krajanské společnosti, ti se s ním rozloučili naposledy v velikonočním úterý dne 9. dubna, v kapli krematoria v Mount Gravatt. Jiří zanechává z přímých příbuzných v Australii manželku, 1 dceru a 1 syna.

M i l o s l a v K R A T O C H V Í L

Žil po většinu let v Australii ve Westlake - dožil se 68 roků věku. Až do doby svého onemocnění, po řadu let, se účastňoval pravidelně všech podniků Klubu, jehož byl i štědrým podpůrcem. O vážnosti své nemoci nehovořil; ona skutečnost byla až do konce jeho života známa pouze kruhu rodiny. Zanechává manželku, 1 dceru i syna a jejich rodiny. S Miloslavem jsme se rozloučili rovněž v kapli krematoria v Mt. Gravatt, ve středu dne 10. dubna 1996.

Vyslovujeme všem pozůstalým našich milých a vážených krajanů hlubokou soustrast - litujeme skutečnosti, že se s nimi již nikdy zde nesejdeme.

K l u b o v n í z p r á v y :

Náš krajan a dlouholetý-zakládající člen Klubu, pan Alois Sikora, byl předán z nemocničního do domácího léčení. Přejeme mu brzké a trvalé uzdravení s důvěrou v brzké sáledání v Národním domě.

+ + + + +

Pan Pavel Chalupa organizuje turnaje šachu - jednotlivců, družstev etnických skupin... Zájemci nechtě volají Pavla na č. 277.9882

Den otevřených dveří v české škole

Ve čtvrtek 28. března uspořádala česká škola Komenského den otevřených dveří u příležitosti 60. výročí jejího založení. Již týdny před tím probíhaly horečné přípravy na den, kdy škola otevřela své brány nejen rodičům dětí, které školu navštěvují, ale také bývalým absolventům i dalším hostům. Mezi ně patřili velvyslanec České republiky Dipl.-Ing. Pavel Jajtner s chotí a kulturní rada České republiky Dr. Mláček. Za rakouskou stranu přišli zástupci ministerstva školství: sekční rada Dr. Oberleitner a ministerský rada Dr. Koschat, okresní školní inspektor Dr. Zach, přednosta 3. vídeňského okresu Erich Hohenberger a zemský poslanec Johannes Prochazka. Nechyběli ani zástupci církve, např. členové řádu Salesiánů a samozřejmě ani představitelé různých spolků české menšiny.

Den otevřených dveří začal v kinosále školy, kde nejprve ředitelka školy Mag. Hoffová ve svém projevu přivítala všechny přítomné. Poté promluvil předseda spolku Komenský Ing. Hanzl a předseda Menšinové rady F. Buchal. Na závěr slavnostního uvítání zazpívaly děti všech osmi tříd obecně i hlavní školy několik písniček pod vedením paní učitelky Křenkové a za hudebního doprovodu pana Křenka.

Během dopoledne měli návštěvníci možnost prohlédnout si školu, která byla vyzdobena pracemi žáků, i nahlédnout do vyučovacích hodin v jednotlivých třídách. Ve specializovaných učebnách byly výstavy prací žáků, např. v kreslárně či v učebně dívčích ručních prací. V prvním poschodí byl vytvořen "anglický koutek". Děti, které se připravují na pobyt v Anglii, upekly pro návštěvníky pravé anglické pečivo. Silně tím konkurovaly maminkám, které pro změnu podávaly občerstvení ve foyer před kinosálem. Zde byla také umístěna výstava, která přibližovala nejen historii, ale také dnešní život školy na základě archivních materiálů i současných fotografií.

Nejen učitelský sbor a ostatní zaměstnanci školy, ale hlavně děti žily několik týdnů přípravou na tento den. Chtěly návštěvníkům ukázat nejen upravenou a vyzdobenou školu, ale ve vyučovacích hodinách i to, co umí. Byl to pro ně jistě velký den. Je třeba říci, že se jim po všech stránkách vydařilo. Však také návštěvníci nečeřili chvilou.

VV

Neznámí pomocníci a manželé Brabencovi - před oponou

Nebylo by spravedlivé tvrdit, že v české menšině ve Vídni nejsou obětaví jednotlivci. Přesto si nedávná událost zaslouží zvláštního povšimnutí.

Říká se, že neštěstí nechodí po horách, ale po lidech. Nešťastný úraz 21-letého Martina Ráčka ze Sitzendorfu (amputace pravé ruky a levé nohy) uvrhl rodinu Ráčkovu do nezáviděníhodné situace. Vedle rodinných bolestí také starost, jak uhradit finanční náklady spojené s ošetřením zraněného. Vždyť tu byly ty nešťastné hranice ...

Rodina Ráčkova - ještě v dobách, kdy cestování z Československa do Vídně bylo vzácností, umožnila souboru "Hradišťan" vystoupení v jejich obci. Když se členové Hradišťanu dozvěděli o neštěstí, které rodinu postihlo, s nevšední samozřejmostí nabídli bezplatné vystoupení ve prospěch zraněného na benefičním koncertu.

A tady začíná hřejivý drama nevšední události. Kontaktní fórum, hlavička spolku jednotlivců, jejichž hybnou silou jsou manželé Brabencovi, zareagovalo okamžitě. Benefiční koncert se uskutečnil. 28. února se sál paláce Pálffy zaplnil. Občané obce Sitzendorfu zajeli do Vídně a postarali se o občerstvení a sklenky vína.

Našli se dokonce umělci, kteří darovali něco ze své tvorby k prodeji.

Začátek byl trochu smutný. Pak se rozezněly nástroje našich hostů z Moravy. Jiskra dojetí přeskočila ze srdcí umělců do srdcí posluchačů. I pan velvyslanec přišel a zahrál na primášovy housle.

Těžko popsatelný dojem - prostá lidová hudba z Moravy - prostě upřímné setkání lidí mluvících dvěma jazyky, cítících jedním duchem lidskostí, majících společnou vůli "trochu pomoci".

Tato vůle vynesla 52.000 šilinků. Účastníci večera stáli náhle v úzkém kruhu kolem rodiny Ráčkových. Byli blízcí jeden druhému, neznámému - bez dlouhého dohadování - vždyť kdo ví - zítra to může postihnout každého z nás.

"Neublížil jsem starým, neublížil jsem mladým, neublížil jsem nikomu ..." tak zněla slova poslední písně.

Tisková oprava

V únorovém čísle našeho časopisu jsme v dovětku k dopisu V. Bednářové označili restauraci "Zum mährischen Spatzen" za "zcela neznámou". Pan Krupka nás požádal o tiskovou opravu, kterou tímto činíme: restaurace není známá našemu výboru ani redakci. Je však zcela logické, že má, jako ostatně každá česká restaurace, okruh svých věrných českých návštěvníků. Proto i obavy, že jsme touto naší marginální informací poškodili vybudovanou pověst a tradici zmíněné restaurace, považují za neopodstatněné. Chtěla bych však ujistit majitele restaurace, že to v žádném případě nebylo naším úmyslem.

V dopise paní Bednářové i v redakčním dodatku šlo o zcela jinou záležitost, ke které se pan Krupka bohužel ve svém dopise nijak jasně nevyjádřil. Místo toho nás zahrnul hrubými urážkami. Nemám v úmyslu používat stránky tohoto časopisu k nevěcným a emocionálně vedeným diskuzím, které čtenáře v podstatě nezajímají. Proto jen jednu malou poznámku: neznám Vás, pane Krupko, a Vy neznáte mě. Totéž platí i o převážné většině výboru Kulturního klubu. Nechápu proto, kde berete důvody k Vaším hluboce urážlivým výpadům proti nám. Snažte se snad opět rozpoutávat "studou válku" v české menšině? Jsem přesvědčena, že tyto metody patří již minulosti.

Předsedkyně KK

Peter Šťastný opář vo Viedni

Počas nachháľzajúcich majstrovstiev sveta v ľadovom hokeji vo Viedni tu opäť raz uvídime bývalého československého reprezentanta a neskôr legendy NHL, Petra Šťastného. Tento hokejista, ktorý obliekol čs. reprezentačný dres aj vo Viedni v roku 1977, má na Viedeň vzhľadom na získanie titulu majstrov sveta tie najlepšie vzpomienky. Pred rokom skončil s aktívnou činnosťou a dnes sa venuje vyľadávaniu talentov, takže sa neobjaví na ľade, ale iba v hľadisku. Ponuku reprezentovať Slovensko zdvorilo odmietol so slovanmi, že vo svojich rokoch (tentorok bude mať 40) už na takúto akciu potrebuje dlhšiu prípravu. Uvažuje však o účasti na svetovom pohári, ktorý sa uskutoční koncom leta.

Mistrovství světa v hokeji - oprava

Při sazbě programu zápasů mistrovství světa v hokeji, který jsme uveřejnili v minulém čísle, vypadl nedopatřením zápas ČR - Francie. Hrje se v sobotu 27. dubna.

Kalendárium

2. - 26. 4. výstava: **Adolf Born a Vlastimil Záborský** - "Zeichnungen". České centrum, Herrengasse 17.
16. dubna úterý - 19,00 hod.: přednáška bývalého ředitele Památkového ústavu Brno, nyní náměstka ministra kultury **Dr. Nováka**. Spojeno s výstavou. Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, Vídeň 14
16. dubna úterý: prezentace firmy **Crystalex**, jednoho z největších výrobců broušeného skla. Č. centrum, Herrengasse 17.
17. dubna středa: 18,30 hod.: komorní koncert **Trávníčkovy kvarteto**, díla A. Dvořáka, I. Zeljenka a J. Haydna. Slovenský institut, Vídeň 1, Wipplingerstr. 24-26.
18. dubna čtvrtek - 18,00 hod: **Tereza Boučková** čtení ze svazku povídek "Indiánský běh". 19,30: **Michal Viewegh** čtení ze svazku povídek "Báječná léta pod psa". Literarisches Quartier der Alten Schmiede, Schönlaterng. 9, Vídeň 1.
19. dubna pátek - 18,00 hod: **Jiří Kratochvíl** čtení z "Uprostřed noci zpěv" a "Hotel Avion". 19,30: **Jáchym Topol** čtení "Sestra" a "Tady to znám". Literarisches Quartier der Alten Schmiede, Schönlaterng. 9, Vídeň 1.
22. - 26. 4. prezentace města Náchod, Č. centrum, Herrengasse 17.
26. dubna pátek - 17,00 hod.: pásmo divadelního kroužku 3 a 4. třídy "Má vlnit". Klubovna české školy, Vídeň 3, Sebastianpl. 3.
26. dubna pátek - 19,30 hod.: koncert českého klavíristy **Tomáše Víška** Bösendorfer Saal, Graf-Starhenberg Gasse 14, Vídeň 4.
30. dubna úterý - 18,00 hod.: vernisáž výstavy: **V. Komárek** - "Zeichnungen" Č. centrum, Herrengasse 17.
6. května pondělí - 19,00 hod: **Bohumila Grögerová** a **Josef Hiršal** čtení z "Let let", "Die Mühle" a "Böhmische Bohème". Literarisches Quartier der Alten Schmiede, Schönlaterng. 9, Vídeň 1.
13. května čtvrtek - 18,00 hod: **Daniela Hodrová** čtení z triologie "Cittá dolente"- "Podobojf" / "Das Wolschaner Reich"- "Kukly" / "Im Reich der Lüfte"- "Théta". 19,30: **Sylvie Richterová** "Der zweite Abschied". L. Q. d. A. Schmiede, Schönlaterng. 9, Vídeň 1.
14. května pátek - 18,00 hod: **Bohumil Hrabal** dvojjazyčné čtení. 19,30: **Egon Bondy** dvojjazyčné čtení. L. Q. d. Alten Schmiede, Schönlaterng. 9, 1010 Vídeň.
20. - 24. 5. prezentace Uherského Hradiště, Č. centrum, Herrengasse 17.

Složenky

V tomto čísle přikládáme složenky těm abonentům, kteří dosud nezaplatili předplatné na tento rok a zároveň i nové přihlášeným

Ceník:	předplatné na rok 1996	150,- S
	členský příspěvek klubu	50,- S
	inzerát/číslo	50,- S

Pokud tedy najdete ve svém čísle složenku, patříte mezi dlužníky. V případě, že jste již zaplatili, prosíme, abyste nám poslali kopii složenky nebo zavolali na tel. 82 39 715 (pí I. Šbalová).

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Vás zve na film

Z A H R A D A

Pondělí, 29. dubna v 19,30 hod.

Velvyslanectví České republiky,
Penzingerstr. 11, Vídeň 14

Kulturní klub Vás zve na film ZAHRA DA

O tomto filmu slovensko-česko-francouzské produkce jsme referovali v č. 7/1995. Při udělování cen za nejlepší film roku 1995 byl letos v březnu vyznamenán pěti českými lvy (bližší uvnitř). Klubu se podařilo zajistit kopii k promítání, ačkoli je dosud v "premiérovém" stadiu.

Večer s Dr. Rudolfem Kirchschrägerem

Osobnost někdejšího spolkového prezidenta dr. Rudolfa Kirchschrägera přilákala do paláce Pálffy, kde s ním Kulturní klub uspořádal večer, více zájemců, než pořadatelé původně předpokládali, takže sál musel být rozšířen. Dr. Kirchschräger vyprávěl svým osobitým způsobem, jak se stal vyslancem v Praze celkem náhodně, bez jakýchkoli rodových či jiných vazeb na Čechy, Moravu nebo Slovensko, ale jak si tyto země rychle oblíbil, když je blíže poznal. Centrem jeho zážitků bylo období Pražského jara, jež ještě posílilo jeho vztahy k národům Československa. Večera se zúčastnili také velvyslanci České a Slovenské republiky.

V příštím čísle pietiskneme některé pasáže ze vzpomínek dr. Kirchschrägera.

Zemřel prof. Karel Dudašek

Uherskohradištský rodák Karel Dudašek emigroval do Rakouska koncem padesátých let. V Praze vystudoval odbornou školu grafickou, ve Vídni Akademii užitého umění, obor umělecké knižní vazby. Byl členem Künstlerhausu, sekce užitého umění a za své dílo byl vyznamenán Zlatým vavřínek.

V Praze je v Moravské galerii připravována posmrtná výstava z jeho díla.

Druhý Vídeňan kancléřem na Pražském hradě

Po Luboši Dobrovském, který byl jmenován velvyslancem v Moskvě, jmenoval prezident ČR V. Havel novým šéfem své kanceláře Ivana Medka, který 1. března do tohoto úřadu nastoupil. Po Karlu Schwarzenbergovi, který byl prvním kancléřem tehdy československého prezidenta, je Ivan Medek druhým "vídeňským" kancléřem.

I. Medek přesídlil do Vídně v létě 1978 krátce po té, co byl v Praze SIB unesen, zbit a pak v noci vysazen v lese v neznámé krajině. Ve Vídni působil krátkou dobu v AČČR a pak se věnoval zpravodajství a zejména komentování událostí v Československu pro Illas Ameriky, kterým se stal populární jak v zahraničí, tak především doma. Vedle toho zásoboval zahraniční zpravodaje, působící ve Vídni, zprávami o událostech v ČSSR.

Byl také dlouhá léta členem výboru Kulturního klubu a pro Klub připravil několik večerů z hudební oblasti.

Klubovní večer s I. Medkem, tehdy ještě ve funkci šéfa vnitropolitické kanceláře prezidenta (stejně jako předtím večer s K. Schwarzenbergerem) patří k nejúspěšnějším pořadům.

EDMONTONSKÝ ZPRAVODAJ

České a Slovenské sdružení v Kanadě
Czech and Slovak Association of Canada

Společnost pro vědy a umění
Czechoslovak Society of Arts and Sciences

ROČNÍK 10

BŘEZEN 1996

ČÍSLO 1

Československá společnost pro vědy a umění v Albertě Czechoslovak Society of Arts and Sciences of Alberta

3329-118 Street, Edmonton, Alberta T6J 3J5 - Telephone (403) 436-6358 - Fax (403) 435-0675

Veškerou korespondenci Společnosti pro vědy a umění posílejte na tuto novou adresu!

MADRIGAL SINGERS

Československá společnost pro vědy a umění v Albertě Vás srdečně zve k přátelskému setkání na odpoledním čaji v Glenora Club, v neděli 14. dubna 1996 ve 3 hodiny odpoledne. Na programu je vystoupení pěveckého sboru University of Alberta Madrigal Singers pod vedením prof. Dr. Leona Ratzlaffa. V loňském roce vyhráli mezinárodní soutěž pěveckých sborů v německém Zwickau. V rámci tohoto evropského zájezdu navštívili také Českou republiku, kde uspořádali tři úspěšná vystoupení. Tímto pozváním chce SVU podpořit další činnost tohoto mladého ale vynikajícího sboru. Vstupné \$ 5.00 zahrnuje občerstvení (Káva/čaj a zákusek). Těšíme se na Vaši návštěvu. SVU Alberta

ALTERNATIVNÍ MEDICÍNA - STARONOVÝ DRUHLÉČENÍ, NEBO PAVĚDA?

Není pochyby o tom, že lékařská věda udělala v posledním století a zvláště v posledních desetiletích obrovský pokrok. Dnes je možno provádět neuvěřitelně složité zákroky operativní, genetika se blíží k rozluštění dědičného kódu všech nemocí, laboratorní metody dovolují určit stopová množství škodlivin. Známe nejenom několik tisíc různých virů, ale i mnohem menší zárodky chorob alespoň tušíme. A přece pacienti s rostoucím zájmem se uchylují k léčitelům, kteří používají metod vědecky nepodložených, zdánlivě nesmyslných, nalézajících se často již v oblasti mystiky a čarodějnictví. Proč k tomuto rozkolu mezi lékařskou vědou a t.z.v.

medicínou alternativní dochází? Důvodů, proč pacient ztrácí důvěru v lékaře a hledá pomoc u "záračného léčitele", je celá řada. Především je možno říci, že pro velkou část obyvatel této planety se prostý život nestal šťastnější - i když se v širokém průměru délka života prodloužila. Kvalita života se pro mnohé zhoršila, zvláště přelidněním, i když jde o přelidnění vznikající vyliďňováním venkova a přelidňováním velkoměst. Úbytek orné půdy, vykompenzovaný chemickým hnojením, úbytek a znečištění vody, stejně jako znečištění vzduchu, zejména záplavou automobilů, naše životní prostředí zhoršily. Nahromadění lidí a zdrojů obživy (například velkovýroba masa, jako příčina mad cow disease, salmonelózy drůbeže, nebo tuberkulózy lidí a zvířat) vytvářejí stav nedůvěry v lékařskou vědu. Pohlavní choroby, včetně AIDS a chlamydiázy zůstávají s námi a zdá se, že jsme proti nim bezbranní. Vzdělaný lajk přestává věřit v objevené výsledky lékařského výzkumu, když se tyto mění někdy v jasné souvislosti se zájmy průmyslu, který je financuje. Jak vysvětlit pacientovi, který se vyhýbal máslu, že teď se zase naopak má vyhýbat rostlinným olejům, kdo zásadně pil jen kávu dekafeinovanou se teď dovídá, že právě tato je škodlivá, kdy čtvrt století sleduje dohadování se o vlivu hliníku (Alumínia) na vznik choroby Alzheimerovy, či na nebezpečí, které sebou nese sluneční paprsek. Není to tak dlouho, kdy se propagovalo heslo "kam chodí slunce, tam nechodí lékař".

Lékařská péče se stala, právě díky technickému pokroku, tak drahá, že pro mnohé je nedostupná. V USA dosáhl počet osob zdravotně nepojištěných skoro 39 miliónů. Není vyjasněna otázka porodnosti; nebude snad lépe se množit pomocí zkumavky s

možností preventivního vyloučení vrozených vad? AIDS je spíše na postupu, stejně tak jako užívání drog, alkoholu a nikotinu. Lidský mozek se zdá být orgánem dobře prostudovaným a přesto jsme duševní nemoci neodstranili. Lékař stále není schopen nám říci, kdy máme umřít, nemluvě o tom, že umírání zůstává stále aktem převážně bolestivým. Zmatek vnáší zprávy o lékaři, který oficiálně poskytuje pomoc pro ty, kteří chtějí spáchat sebevraždu. Zdá se, že t.zv. asistence lékaře při sebevraždě bude zákonem povolena. Jsou mezi námi bohatí jedinci, kteří vůbec nechťejí umřít a nechávají se naložit do tekutého dusíku, který je zmrazí na -270°C.

S běžnou lékařskou péčí není proto dnešní pacient spokojen, chybí mu často osobní přístup a zájem ze strany lékaře, vyšetřovací metody jsou pro něho nesrozumitelné, miliontiny gramu stejně jako světelné roky jej spíše děsí, než by v něm vzbuzovaly úctu a obdiv k pokroku. Utíká se proto k t.zv. medicíně alternativní, která má původ především v medicíně čínské.

Čínská medicína je dnes reprezentovaná nejčastěji akupunkturou, technikou starou přes 3000 let. Je založena na předpokládaném spojení 2000 bodů uložených na kůži, které ovládají všechny orgány a tkáně těla. Klinická akupunktura používá dnes 150 až 200 bodů. Moderní biochemie se pokouší najít chemické látky, které jsou vibrujícími jehlami vyvolávány a které by mohly činnost takto kontrolovaných orgánů vysvětlit. Tento předpoklad se však stává irelevantní pro akupunkturistu, který nalézá všechny body ovlivňující činnost vnitřních orgánů, smyslu atd. na povrchu ucha! Čínská medicína používá dále nekonečné řady léků původu rostlinného a živočišného. V denním tisku se často setkáváme s problémem zabitých černých medvědů, jimž chybí žlučník. Nedávno byla uveřejněna zpráva o prodeji medvědího žlučníku obsahujícího kameny (cholelithiasis) za částku 2500 USD na bejdžinské burze. Léky používané v čínské medicíně mají původ

v pěti elementech, kterými je oheň, dřevo, voda, země a kov. Léčbou je nutno docílit rovnováhy (qi) mezi yin (noční, temný, studený, pomalý, mokrá, ženský, levý) a yang (s vlastnostmi činitelů právě opačnými).

Ayurvedická medicína - indická: je založena na přítomnosti "životní energie" (PRANA). Tato aktivuje tělo i ducha pomocí pěti elementů, z nichž voda, země a oheň jsou stejné jako v medicíně čínské, chybí však dřevo a kov, které byly nahrazeny vzduchem a etérem. Těchto pět elementů působí vždy po dvou ve třech "princepích" (DOSHA), kterými jsou VATA, PITTA a KAPHA. Jimi jsou ovlivňovány určité orgány. Ale například mozek, jako orgán zvláštní důležitosti, je pod vlivem všech tří principů DOSHA. Účelem je zvýšit imunologickou odolnost těla, nikoliv hledat zárodky, které nemoc vyvolaly. Ideální se tato léčba stává, jestliže docílíme nejen kontroly nad tělem, ale především nad myslí, resp. jsme schopni činnosti "supramentální".

Řecká medicína: její zakladatel byl Hippokrates (nar.430 před Kristem). Pokládal zdraví i nemoc za "přirozené stavy těla i ducha", které je možno kontrolovat pomocí spoluúčinku třech činitelů: lékaře, pacienta a prostředí, ve kterém se nemocný nalézá. Vnitřní kontrolu dle Hippokrata umožňuje krev, tekutý element zvaný Hegma a dále žluč žlutá a žluč černá. Jestliže některý z těchto elementů je v nadbytku, pak pocítujeme bolest a jsme nemocni. Rovnováhy lze nabýt správnou výživou, duševním cvičením a přiměřeným tělocvikem. Je nutno škodlivinu, nebo nadbytek určitých elementů, z těla vyloučit a velkou roli v tomto hraje správné vyměšování. Projímadla v řecké medicíně byla důležitým lékem. Je zřejmé, že pozdější zneužití projímadel, stejně jako "pouštění žilou", vzniklo na základě Hippokratova učení.

Dr. Slavoj Hontela

Pokračování

ZVYKY A OBYČEJE

---

24. 3. 5. neděle Postní (Judica)

Smrtná (Smrtebná, Černá), byla ve slovanském světě ve znamení vynášení smrti (Moreny, Mařeny, Smrtholky), kterou představovala figurina ze slámy oděná do ženského oblečení, upevněná na tyči, ověšená vaječnými skořápkami, prázdnými makovicemi, prázdnými lusky nebo mušlemi, tedy předměty symbolizujícími neplodnost, nebo mohla být představována smrčkem obdobně ozdobeným. Dříve byla smrtka vynášena vdanými ženami buďto staršími, nebo v posledním roce provdanými, a teprve v posledních fázích vývoje tohoto obyčeje vynášely smrt děti.

Figurina byla buď vhozena do řeky (potoka), nebo v některých oblastech i pohřbívána či pálena. Oheň pak ženy přeskakovaly, aby byly zdravé. Popel z ohniště se pohazovala pole, čímž se zajišťovala jejich úrodnost. Tento obyčej (vynášení smrti) patří mezi jarními obyčeji k těm nejzávažnějším. Smrtka ověšená prázdnými skořápkami (plody, mušlemi) představovala starý, neplodný rok (teprve později zimu) a zároveň reprezentovala zástupnou oběť, která měla zamezit hned na začátku roku (vegetativního) obecné úmrtnosti a nezdaru v hospodářství. V některých oblastech týž den přinášela děvčata opentlený májíček, jako symbol nového léta, jinde až o Květnou neděli. Původ tohoto obyčeje je třeba hledat již v pohanských dobách, kde býval spojen s koncem zimy a začátkem jara.

31. 3. 6. neděle Postní (Palmorum)

Poslední Postní neděle se nazývá Květná, Beránková nebo Květnice. Tato neděle je dnem, v němž se připomíná památka Kristova vjezdu do Jerusalema a její označení dokládají palmové ratolesti, jimiž byl Kristus vítán. V našem prostředí převzaly tuto funkci jívy, proto byly v tento den svěceny v kostele, právě tak jako vrbové pruty, a hospodáři jimi pak vykrápěli obydlí i chlévy svěcenou vodou. Kočičky posvěcené o Květnou neděli byly, podle lidové pověry, nadány ochrannou mocí proti ohni, proto se pálily při bouřce a požáru, užívaly se proti nemocem dobytka a lidé je polykali v domnění, že jim odpomohou při bolestech v krku. Zabodávaly se do polí proti krtkům a umisťovaly se ve chlévech, aby zde chránily dobytek proti čarodějnicím.

K velikonocím, resp. k dávnému Novému roku (podobně jako novomanželé ke svatbě) musel mít každý na sobě něco nového.

---

1. 4. - 8. 4. Velikonoce

Velikonoce představují v rámci výročního roku nejdelší, nejradostnější a vlastně i nejokázalejší svátky, svátky velikých nocí, jejichž základem a původcem názvu byla noční slavnost, kterou si dodnes podržela východní církev. Ve staročestíně se i dnešní Zelený čtvrtek a Bílá sobota nazývaly Veliký čtvrtek a Veliká sobota, nemluvě o Velikém pátku, který si toto označení uchoval dodnes.

Velikonoce jsou především svátky prvního jarního úplňku, navazující na dny slunovratové a rovnodenní, spojené se zahájením nejzákladnějších zemědělských prací: setbou a výhonem dobytka na pastvu. Velikonoce reprezentují svátky jarního novoročí, tedy počátek nového vegetačního roku.

V předhistorických dobách bylo členění ročního období plně závislé na přírodě a práci člověka usilujícího o zajištění nejzákladnějších potřeb jeho života. Jarem začínal vegetační rok, a tedy i celoroční cyklus zemědělských prací, zajišťujících obživu lidí, tohoto nejelementárnějšího předpokladu života, a proto byl počátek jara i tím nejpřirozenějším začátkem roku.

Křesťanství když rozšiřovalo a upevňovalo svůj vliv na duchovní vývoj lidstva, nemohlo tak významné a tak oslavované období v roce jednoduše pominout a zavrhnout. Proto církev systematicky a velmi umně navazovala na tyto prastaré tradice a dovedně je včleňovala do svého liturgického kalendáře i ceremoniálu. Tak tomu bylo i s prastarými lunárními oslavami jarního novoročí, které mimo to bývaly spojeny s velmi důležitým kultem zemřelých předků. Starobylá Veliká noc se stala křesťanským svátkem, který dlouho uchovával a vlastně ještě dodnes ve zlomech uchovává ve svých ceremoniích řadu předkřesťanských prvků.

Etnologie dodnes zjišťuje celou řadu společných prvků vánočních a velikonočních obyčejů. Ovšem převážná většina velikonočních obyčejových prvků vykazuje větší starobylost a původnost než obyčeje vánoční. To souvisí se skutečností, že velikonoční období jarního novoročí představuje původnější, starší „nový rok“ v historii lidstva.

V minulosti, v tehdejších nejednoduchých poměrech, hospodářských i duchovních, znamenal každý začátek jakéhokoliv jevu pro člověka velmi závažnou skutečnost. Na základě velmi jednoduchých principů magického myšlení ve smyslu dodnes známého „jaký začátek, takový i konec“ dospěl k názoru, že právě na každém počátku je třeba učinit vše, co je v lidských silách pro zdárný průběh a výsledek. Tuto myšlenku člověk prakticky realizoval ve všech životních situacích nejen při narození, vstupu do dospělosti, svatbě a smrti, ale i na počátku každoročních zemědělských prací a k tomuto činu byly jedinečnou příležitostí právě velikonoce. Proto také tradičním úkolem obyčejů a zvyků v tomto období bylo všemi prostředky, a to i mimoracionálními zabez-

---

---

pečít zdar nastávajícího zemědělského roku, tedy nejen dobrou úrodu, ale i pevné zdraví a vůbec úspěch veškerého konání člověka v nastávajícím roce. K tomuto účelu se snažil, při svých omezených možnostech, využívat všech mocných a „přečistých“ živlů a všech zdrojů sil, které mu byly známy a které tradice uchovávala jako osvědčené. Těmito prostředky byly voda, oheň, zelený strom či zastupující ho ratolest, ale i stůl, vejce, zrno, česnek, křen, alkohol či ovoce.

Velikonoce představují velké křesťanské svátky na památku Kristova vzkříšení. U pohanských Slovanů, ale i Germánů to byla původně velká jarní slavnost na oslavu probuzené přírody.

Židé v tu dobu konali Pesach, na památku vysvobození Izraelitů z Egypta a jídali velikonočního beránka, který podle apoštolského učení představoval Ježíše Krista, usmrceného za hříchy lidí a vysvobozující z otroctví hříchu.

Na tuto slavnost navázala křesťanská církev svoje Velikonoce, čemuž nasvědčuje i pojmenování Velikonoc v mnoha jazycích.

O dobu, kdy se mají Velikonoce slavit, byly od 2. stol. spory. Teprve Nikajský sněm r. 325 stanovil, aby se Velikonoce slavily první neděli po prvním jarním úplňku.

Velikonocím předchází Pašijový týden, nebo též Svatý či Veliký, začínající Květnou nedělí a trvající až do Vzkříšení Páně. Označení získal od pašijí, zpráv evangelistů o utrpení a smrti Páně, předčítaných nebo prozpěvovaných v Pašijovém týdnu při mešní bohoslužbě místo evangelia.

4. 4. Zelený čtvrtek

Zeleným čtvrtkem začíná přímý půst Pašijového týdne, trvající do Vzkříšení. Mše svatá představuje v tento den poslední večeři Páně, kdy duchovenstvo přijímá tělo Páně z rukou celebranta.

Od Zeleného čtvrtka až do Bílé soboty chodili po vsích chlapečci s řehtačkami, klepačkami, hrkačkami, jejichž hluk nahrazoval vyzvánění zvonů, které, podle víry, odletěly do Říma. Původní zákaz zvonů nesouvisel s odletem zvonů do Říma, ale vycházel ze staré víry v návrat duší zemřelých k novoroční návštěvě rodin pozůstalých. V tento den platil zákaz práce s ostrými nástroji, aby se o ně duše zemřelých nezranily a zvony, aby bezprostředním stykem s dušemi předků neztratily svou moc zahánět bouři, mraky a vůbec zlé mocnosti.

---

5. 4. Velký pátek

Velkopáteční církevní obřad spočíval ve dvojnásobném čtení ze Starého zákona, pašijí podle sepsání sv. Jana a v přímluvných modlitbách za všechny lidi. Na počátku obřadu se duchovenstvo vrtá na tvář před oltářem a poté je odhalován a uctíván kříž.

Velký pátek byl ve znamení všeobecného očišťování v očištné a blahomocné novoroční proudné vodě ráno před východem slunce. Věřilo se, že vel-

kopáteční ranní voda zahání nemoce, zejména oční i kožní a působí blahodárně na krásu. Před rozbřeskem se omývali nejen lidé, ale do proudné vody byl vhláněn i dobytek, aby tak byl chráněn před čarodějnicemi. Kromě zvířat myly hospodyně i díže a máselnice, aby byly po celý rok požehnány chlebem a mlékem. Nemocným byla proudná voda donášena, aby jim posloužila ke zdraví. Ženy před východem slunce zametaly celé stavení a použitou metlu pak pouštěly po vodě, aby se z domu odstěhoval všechen hmyz.

V tento den byly dodržovány i zákazy. Ten nejvýznamnější zakazoval hýbat zemí, o níž se věřilo, že spí. Původní význam tohoto obyčeje tkví zřejmě ve starém kultu uctívání země. Lidé věřili, že země je na jaře „samodruhá“, proto se jí klaněli a líbali ji s vírou, že síla země přejde dotykem na člověka. Velkopáteční magická moc země spočívala i v její schopnosti vydávat poklady. V novější době se v tento den s oblibou vysazují ovocné stromy s představou, že budou dobře rodit.

6. 4. Bílá sobota

Na Bílou sobotu byl v podvečer před vchodem do kostela svěcen tzv. „jidášský oheň“. Nešlo o obyčejný oheň, ale o nový, čistý „dřevěný oheň“, vznícený třením dřev. Od tohoto ohně byl pak rozžat paškál (silá bílá voskovice, která v liturgii představovala Krista po jeho Zmrtvýchvstání), do něhož bylo předtím vetknuto pět kadidlových zrn, na znamení pěti ran Kristových a nesen jako nové světlo do kostela na znamení, že Spasitel ožil a dává nový život světu. Při svěcení křestní vody byl paškál spuštěn do křtitelnice na památku křtu Ježíše v Jordáně. Poté následuje mše svatá, při níž se rozezněly kostelní zvony a ozve se radostné Alleluja.

Na zmíněném „čistém ohni“ bylo opalováno dřevo, nejčastěji šindele, z nichž se pak zhotovovaly křížky, které se zapichovaly do osení, kam byly přinášeny o velikonoční neděli, aby tak chránily pole před krupobitím a obilní snětí. V některých oblastech Moravy se používaly k tomuto účelu křížky až

---

osmnáctiramenné. Zmnožením ochranného znaku se mělo dosáhnout zvýšení ochrany a potažmo i zvýšení úrody. I zde jsou patrné magické novoroční tendence.

Při večerním sobotním zvonění třásly hospodyně stromy se slovy „stroměčku, obroď se“. Ženy s rukama od těsta z velikonočních mazanců hladily stromy, otíraly o ně těsto z rukou a domlouvaly jim, aby v následujícím období hodně rodily.

7. 4. Neděle velikonoční (Boží hod velikonoční)

Boží hod velikonoční představuje hlavní svátek a zároveň střed církevního roku. Toho dne se při ranní mši světily potraviny (vejce, mazance a nádivka). Posvěcené potraviny byly symbolicky pojídány ještě před obědem a pro zdraví byly přidávány i do krmiva pro dobytek. Ideový základ této činnosti spočíval ve víře, že co se na nový rok posvětil, to nebude ubývat. Část těchto potravin se přinášela i zemřelým na hroby. Původně šlo o tzv. krmení zemřelých, aby i oni měli z těchto jídel užitek. Hospodáři nosili v tento den posvěcené křížky a kočičkové pruty do polí, aby je zde zapichovali a zajistili tak dobrou úrodu. Tento obyčej představoval lidové svěcení obilí. O velikonoční neděli navštěvovaly malé děti s pomlázkou své kmotry, aby tak obdržely drobné dary potravinové i peněžní.

Nejdůležitější součástí velikonočních dnů byla červená vajíčka, čili kraslice, bez nichž byly velikonoce zcela nemyslitelné a to i tam, kde už ostatní zvyky zanikly. Název kraslice pochází nepochybně od původní barvy těchto vajec (v ruštině krasnyj - červený), i když dnes se pod tímto označením rozumí jakékoliv malované vejce. Připravovat vejce v tomto období je neobyčejně starobylým zvykem, v němž je možno spatřovat symbol obrozující se přírody a jejích plodivých sil, symbol nového života. To byl také důvod, proč hrálo vejce tak významnou roli v jarních obyčejích.

Barvením a ornamentikou se dosahovalo zmnožení jeho blahodárné moci. Zejména červená barva, barva krve, života, měla podle lidové víry zcela mimořádný význam. Vždyť velikonoce se někde nazývaly Červené svátky a velikonoční pondělí Červené pondělí. Mimořádné schopnosti byly přisuzovány i barvě zelené, která představovala barvu mocné přírody.

Kouzelná moc vajec byla umocňována i ornamenty, jimiž byla barevná vejce zdobena. Vedle ochranných znaků, jakými byly především ostré tvary a sečné předměty (trny, vidle, sekáče, drápy, parohy), nacházíme i znaky prosperitní zobrazující slunce, měsíc, hvězdy, duhu, oheň, vodu a v neposlední řadě i křesťanské symboly. V pozdější době se objevuje na kraslicích ornament s dekorativní funkcí.

Neobyčejnou rozmanitost představují i techniky zdobení velikonočních vajec. Vejce jako životodárný předmět mělo, zejména v minulosti, nezastupitelnou roli ve výročních obyčejích a zvycích jarního období.

8. 4. Pondělí velikonoční

S velikonočním pondělem byla v lidovém prostředí spojena především pomlázka, v různých oblastech různě nazývaná (mrskačka, dynovačka, šmigrus). Pomlázkou se tu rozumí pletenec mladých vrbových prutů, nahoře svázaných stužkou, jímž se musí neustále pohybovat (čepeřit), protože to je znakem svěžesti a čipernosti. Šleháním se pak tyto vlastnosti (svěžest, mladost) přenášejí na ženy. Pomlázka tedy znamená i „pomladit“.

Pomlázkou se nazývá i dar, kterým děvčata obdarovávají chlapce. V minulosti to býval červený šátek s malovanými vejci. To byla odměna nikoliv za šlehání, ale za to, co šlehání způsobovalo (mládí, svěžest, krásu). Kromě dospělých chodily po pomlázce i děti, pro ně byla pomlázka velikonoční koledu, tedy příležitostí k získání dárku.

Vedle pomlázky se v Čechách vyskytuje zřídka, ale na Moravě a na Slovensku hojně, obyčej polévání studenou vodou. Lze říci, že šlehání mladými vrbovými pruty a polévání studenou vodou, má stejný základ, tj. způsobit, aby byla dotyčná svěží, mladá a krásná.

Velikonoční obyčeje a zvyky jsou především praktického rázu, týkají se hospodářství a rodiny, jejichž blahobyt mají zajistit a to hned na počátku vegetačního roku.

PERSBERICHT

Jaroslav Krejčí's Comenius Project

"Een 17e-eeuwse wereld in plaatjes geconfronteerd met 400 jaar labyrint van de wereld"

29 maart tot en met 30 juni 1996

Jaroslav Krejčí (1929) is een uitermate veelzijdig kunstenaar, die vooral bekendheid heeft verworven als graficus, vormgever en fotograaf. Hij is sinds 1975 docent vormgeving en theaterfotografie aan de Academie voor Beeldende Kunst en Fotografie in Praag. Zijn enorme creatieve productiviteit heeft geleid tot een groot aantal exposities en projecten in binnen- en buitenland, waarvan vele -onder andere de vormgeving van het boek "Franz Kafka en Praag"- zijn bekroond.

Maar ondanks de enorme stroom aan activiteiten heeft Krejčí ook nog een schat aan onvoltooide projecten 'op de plank liggen'. Het Comenius Project is begonnen als idee in de jaren zeventig. Krejčí heeft zich altijd verbonden gevoeld met de persoon van Comenius en ontwikkelde een encyclopedisch project, gekoppeld aan de "Orbis Pictus" van Comenius. In dit boek van Comenius zijn gravures en houtsnedes afgebeeld om kinderen te leren de wereld om zich heen te begrijpen en te benoemen. Bij alle oude afbeeldingen van de wereld uit de 17de en 18de eeuw zocht Krejčí moderne tegenhangers in onze samenleving. Daarbij laat hij de beelden voor zich spreken. Door het maatschappij-kritische karakter van zijn Orbis Pictus, kreeg hij tijdens het communistisch bewind in Tsjechië niet de gelegenheid zijn plannen uit te voeren.

Nu zal in het Comenius Museum dit project alsnog worden gerealiseerd: tientallen duo's van beelden van de wereld uit Comenius' tijd en onze tijd, allen met een boodschap en vormgegeven op de eigenzinnige, zeer directe wijze van Krejčí.

Bij de tentoonstelling verschijnt een kleine catalogus.

De expositie en bijbehorende publikatie werd mogelijk gemaakt door steun van de ABN AMRO Bank.

Jaroslav Krejčí (1929) is geboren in Znojmo. Sinds 1965 werkt hij als fotograaf voor tal van Praagse theaters. Hij werkte voor de Tsjechoslowaakse televisie en ontwierp voor de Biennale Interarch 87 en 88 de Tsjechische expositie. De vormgeving van "Franz Kafka en Praag" resulteerde in een bekroning tijdens de Franfurter Buchmesse in 1971. Hij doceert vormgeving en theaterfotografie aan de Academie voor Beeldende Kunst en Fotografie in Praag.

Informatie bij het Comenius Museum, Kloosterstraat 33, 1411 RS, Naarden; tel. 035-6943045 en fax.nr. 035-6941949.

Stichting
Comenius Museum
Kloosterstraat 33
1411 RS Naarden
Nederland
Telefoon
035-6943045

Rabobank
34 37 03 513
ING Postbank
22 70 02

KvK Hilversum
S 192 532

PRAVIDELNÁ AUTOBUSOVÁ DOPRAVA DO HOLANDSKA

000 095

PRAHA - PLZEŇ - VENLO - EINDHOVEN - ROTTERDAM - HAAG - AMSTERDAM
a zpět

Přepravu zajišťuje: MACHAČ TRAVEL, Čilova 21, 162 00 Praha 6, tel./fax (02) 3166151
EHAD HELMOND, Postbus 292, NL-5700 AG HELMOND, tel. (+31) 492 522605*

tam: neděle/úterý/sobota*)

zpět: úterý/čtvrtek/pátek*)

▽	příjezd	odjezd	místo	příjezd	odjezd	△
▽	-	19:00	PRAHA - metro Hradčanská, autobusová zast. č. 1	09:15	-	△
▽	20:45	20:55	PLZEŇ - autobusové nádraží	06:50	07:00	△
▽	21:45	-	ROZVADOV	-	06:00	△
▽	-	22:45	WAIÐHAUS hraniční přechod	05:00	-	△
▽	07:10	07:20	VENLO - hraniční přechod N 61	21:15	21:25	△
▽	07:45	07:55	EINDHOVEN - Neckerspoel, za vlakovým nádražím CS, zastávka mezinárodních autobusů naproti Rabobance	19:50	20:00	△
▽	09:30	09:40	ROTTERDAM - parkoviště autobusů u nádr. CS	18:00	18:10	△
▽	10:20	10:40	HAAG - před nádražím CS, zast. zájezdových autobusů	17:10	17:20	△
▽	11:45	-	AMSTERDAM - autobusové nádraží u vlakového nádraží Amstel	-	16:00	△

platí od 14.11.1995

CENY JÍZDNÉHO:

jedna cesta

zpáteční jízdenka

Dospělí:	Kč 1.960,-	NLG 115,-	Kč 3.320,-	NLG 195,-
Děti do 11 let, studenti	Kč 1.790,-	NLG 105,-	Kč 2.980,-	NLG 175,-

Se slevou pro občany ČR (pouze při zakoupení jízdenky v ČR, s platným cestovním pasem):

Dospělí:	Kč 1.200,-		Kč 2.300,-	
Děti do 11 let	Kč 1.080,-		Kč 2.070,-	

ZAVAZADLA:

1 příruční zavazadlo	zdarma	
druhé zavazadlo	Kč 40,-	NLG 3,-
každé další zavazadlo	Kč 80,-	NLG 6,-
skládací kočárek	Kč 150,-	NLG 10,-

Za příruční zavazadla se neručí.
Poštovní zásilky se nepřevážejí.

Rezervace v Nizozemí také provádí:

paní Věra Boučková, Ahornstraat 93, 2565 ZW DEN HAAG, tel. 070 3452860

*) V počátečním stadiu autobusy EHAD HELMOND ještě nejedí. V případě zájmu o víkendové spojení se prosím spojte s CK MACHAČ TRAVEL nebo s paní Věrou Boučkovou na uvedených telefonních číslech. Pro skupiny je možno uskutečnit zvláštní jízdy.